

اسلام، ایران، فلسفہ و تالیسم

محمد حسین فتاحیان

www.ketab.ir

کتاب

سرشناسه: فتاحیان، محمدحسین، ۱۳۴۹-
عنوان: ونگام پدیدآور: اسلام، ایران، ناسیونالیسم/ محمدحسین فتاحیان.
مشخصات نشر: قم: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، انتشارات، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری: ۲۴۶ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۷-۶۷۷-۶۰۹
یادداشت: کتابنامه: ص ۲۳۴-۲۳۵.
موضوع: ملی‌گرایی -- ایران
Nationalism -- Iran
ملی‌گرایی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
Nationalism -- Religious aspects -- Islam
شناسه افزوده: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، انتشارات
DSR۶۵
رده بندی کنگره: ۹۵۵۰۰۴۴
رده بندی دیویی: ۹۵۵۰۰۴۴
شماره کتابشناسی ملی: ۹۰۴۴۱۱

اسلام، ایران، ناسیونالیسم

نویسنده: محمد حسین فتاحیان

تهیه کننده: مرکز مطالعات و پاسخ گویی به شبهات (حوزه های علمیه)

تشانى الكترونيك: www.pasokh.org

ناشر: انتشارات مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

شاپک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۶۷۷-۶۰-۹

این اثر با حمایت دبیرخانه حمایت از طرح‌های پژوهشی، معاونت پژوهش، حوزه‌های علمیه منتشر شده است.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۹
------------	---

فصل اول: مفاهیم و کلیات

ناسیونالیسم.....	۱۵
الف. مفهوم واژه ناسیونالیسم در غرب.....	۱۵
ب. مفهوم اصطلاحی واژه ناسیونالیسم.....	۱۷
۱. میهن پرستی (پاتریوتیسم).....	۲۲
۲. شوونیسم.....	۲۲
۳. فاشیسم و نازیسم.....	۲۲
۴. نژادپرستی.....	۲۳
ج. مفهوم واژه ملت در اسلام و ایران.....	۲۶
تفاوت های دین و ملت.....	۲۶
د. خاستگاه ناسیونالیسم.....	۳۱
ه. پیشینه و بستر شکل گیری مکتب ناسیونالیسم.....	۳۳
و. نابسندگی دولت ملی و افول ناسیونالیسم.....	۴۱
هویت.....	۴۲
سکولاریسم.....	۴۶

۱۱۸.....	۲. ناسیونالیسم پس از پیروزی انقلاب.....
۱۱۹.....	الف. جبهه ملی.....
۱۲۱.....	ب. نهضت آزادی.....
۱۲۵.....	الف. معرفی مکتب تاریخ‌نگاری ملی.....
۱۴۲.....	نتیجه و جمع بندی.....

فصل چهارم: نقد رویکردهای ناسیونالیسم بر اساس آموزه‌های اسلام

۱۵۱.....	۱. امت واحد نظام مطلوب اسلام.....
۱۵۴.....	واژه امت.....
۱۵۶.....	مبانی امت اسلامی.....
۱۶۳.....	الف: ۱. فرستادن نامه برای سران کشورهای هم‌جوار.....
۱۶۳.....	الف: ۲. تعبیر در فقه اسلامی به دارالاسلام و دارالکفر در فقه اسلامی.....
۱۶۴.....	ب. اسلام: اصالت امت و اعتبار ملت.....
۱۶۸.....	ج. وطن‌پرستی یا وطن‌دوستی.....
۱۷۳.....	۲. نقد ناسیونالیسم غرب‌گرا.....
۱۷۸.....	۳. اسلام و نقد باستان‌گرایی و ناسیونالیسم.....
۱۹۵.....	۱- ناسازگاری مبانی توحیدی و ناسیونالیسم.....
۱۹۶.....	۲- نژاد پرستی از دیدگاه اسلام.....
۱۹۸.....	۳- تضاد و ناسازگاری باستان‌گرایی با فرهنگ و هویت ایرانی.....
۲۰۱.....	۴- اسلام و نقد ناسیونالیسم جریان ملی‌مذهبی.....
۲۰۸.....	۵. اسلام و نقد ناسیونالیسم با تلقی مکتب ایرانی.....
۲۰۸.....	الف. «مکتب اسلام» و «مکتب ایران».....
۲۱۱.....	ب. خاستگاه «مکتب ایرانی».....
۲۱۳.....	نگاهی به شخصیت ریچارد نلسون فرای.....

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران به عنوان انقلابی ویژه در دهه‌های انتهای قرن بیستم، یعنی در عصر پایان دین مبنای سکولاریسم، به وجود آمد. این انقلاب، برخلاف گفتمان جهانی مدرنیسم، برای خدا و بر محور معنویت و ارزش‌های دینی شکل گرفت و انگیزه و هدف خود را نیز در دین جست‌وجو می‌کرد و نمونه‌ای از یک حکومت دینی بود که در چشم‌انداز جهانی خود از چشمه زلال اسلام ناب سرچشمه گرفته بود. این انقلاب بر خلاف تصور ناظران، به ویژه نظام سلطه جهانی، در مدتی کوتاه مرزهای جغرافیایی را درنوردید و پیام خود را به دورترین نقاط جهان رساند.

انقلاب اسلامی، آغازی بر پایان نگرش عصر پایان دین بود. از این رو، نه تنها سال‌های پایانی قرن بیستم، عصر پایان دین و آغاز عصر سکولاریسم نشد؛ بلکه برعکس، تمام تحولات جهانی در این سال‌ها بر محور اسلام، مسیحیت، یهودیت و سایر اعتقادات و بازگشت به معنویت در حال تحقق و شکل‌گیری بوده است. معنویت سیاسی و احیای اسلام سیاسی، دو دستاورد

بزرگ انقلاب اسلامی ایران بودند که چالشی اساسی بر هژمونی و سیطره فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دنیای غرب در تمام جهان، به‌ویژه در روابط مسلمانان با دنیای غرب ایجاد کردند.

اولین و مهم‌ترین آفت و آسیب برای انقلاب اسلامی، نفوذ اندیشه‌های بیگانه بوده که شهید مطهری در کتاب نهضت‌های اسلامی در صدساله اخیر (ص ۹۰ - ۹۲) به آن اشاره کرده است. وی می‌نویسد: «هنگامی که یک نهضت اجتماعی اوج می‌گیرد و جاذبه پیدا می‌کند و مکتب‌های دیگر را تحت الشعاع قرار می‌دهد، پیروان مکتب‌های دیگر برای رخنه کردن در آن مکتب و پوساندن آن از درون، اندیشه‌های بیگانه را که با روح آن مکتب مغایر است، وارد آن مکتب می‌کنند و آن مکتب را به این ترتیب از اثر و خاصیت می‌اندازند و یا کم اثر می‌کنند... نفوذ و نشر اندیشه‌های بیگانه ... خطری است که کیان اسلام را تهدید می‌کند».

اگرچه به برکت انقلاب اسلامی، جلوی تحولات افراطی ملی‌گرایانه گرفته شد، اما از دهه هفتاد، بار دیگر گروهی با مطرح کردن شعارهای ملی‌گرایانه، ضمن تلاش برای احیای این مکتب، می‌کوشند سیاست‌های کلی نظام را به این ورطه بکشانند. وطن‌زادگاه انسان و خانه اوست و در آن، رشد می‌کند، پرورش می‌یابد و به اقتضای طبیعت، انسان به آن تعلق دارد و آن را همچون اموال خویش دوست دارد و خود را در دفاع و پاسداری از آن موظف و مسئول می‌داند و خرده‌ای بر این باور و عمل نمی‌توان گرفت و کسی را نمی‌توان از آن بازداشت؛ زیرا حب وطن به حکم طبیعت آدمی، حقی مسلم برای اوست و در مبانی دینی و اعتقادی و ارزشی ما نیز امری پسندیده است و حتی در بازستاندن وطن از متجاوزان، جواز شوریدن و جهاد نیز صادر شده است (سوره حج: ۳۰ - ۴۰؛ بقره: ۲۴۶).